

Ministerstwo Gospodarki przygotowało projekt „Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki na lata 2011-2020” i skierowało go do konsultacji strony samorządowej.

Innowacja - słowo-klucz strategii

Autorzy stawiają tezę, iż w dłuższym okresie konkurencyjność gospodarki jest silnie uwarunkowana jej innowacyjnością. I wyjaśniają, że przez innowacyjność gospodarki należy rozumieć zdolność i motywację przedsiębiorstw do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków. Innowacyjność oznacza również doskonalenie i rozwój istniejących technologii produkcyjnych, eksploatacyjnych i sfery usług, wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu, doskonalenie i rozwój infrastruktury, zwłaszcza dotyczącej gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. W odniesieniu do sektora publicznego innowacje definiowane są na wiele sposobów, m.in. jako wprowadzanie nowych usług lub zasadniczo zmienionych sposobów organizacji oraz świadczenia tych usług dla obywateli i przedsiębiorstw -z zachowaniem wysokiej jakości - w szczególności w celu sprostania wyzwaniom globalizacji i demografii. Najczęściej jednak innowacje są definiowane zgodnie z podręcznikiem Oslo z 2005 r., opracowanym przez OECD i Eurostat, gdzie innowacje to: wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem. Przyjęto, że minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda marketingowa lub metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla firmy. Zalicza się tu produkty, procesy i metody, które dana firma opracowała jako pierwsza, oraz te, które zostały pozyskane od innych firm lub podmiotów. Wspólną cechą innowacji jest fakt, że zostały one wdrożone. Nowy lub udoskonalony produkt zostaje wdrożony, gdy jest wprowadzony na rynek. Nowe procesy, metody marketingowe lub metody organizacyjne zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich faktyczne wykorzystywanie w działalności firmy.

Diagnoza

W części diagnostycznej główne wnioski są niemal oczywiste. Otoczenie regulacyjne i finansowe niedostosowane do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki. Jedną z głównych barier działalności jest także zbyt rozbudowane prawo o niskiej jakości. Problem dotyczy nie tylko wadliwych przepisów, ale również systemu stanowienia prawa, w którym brak jest wystarczających mechanizmów zapobiegających „inflacji” prawa, częstych jego nowelizacji i nakładaniu na przedsiębiorców nowych obciążeń administracyjnych. W konsekwencji koszty i ryzyko działalności wzrastają. Mimo iż polska gospodarka w latach 2009-2010 nie doświadczyła recesji, spowolnienie tempa wzrostu PKB w tym okresie negatywnie wpłynęło na poziom dochodów podatkowych. W największym stopniu efekt spowolnienia gospodarczego widoczny był w dynamice wpływów z podatków dochodowych, szczególnie z podatku CIT. Do potrzeb efektywnej i innowacyjnej gospodarki nie jest również dopasowany system podatkowy. Mimo szeregu korzystnych dla przedsiębiorców zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy o podatku od towarów i usług z 2008 r.²⁵ oraz późniejszych ułatwień (m.in. wprowadzenie e-faktur), całokształt regulacji dotyczących podatku VAT wciąż generuje duże obciążenia dla prowadzących firmy²⁶. Potrzebę uproszczeń procedur VAT dla przedsiębiorców w Polsce postuluje również OECD w swoim najnowszym raporcie nt. stanu polskiej gospodarki. Zasadniczym problemem polskiego systemu finansowania przedsiębiorstw jest też niewielkie zainteresowanie i wiedza przedsiębiorców na temat

możliwości, jakie oferuje lub mógłby oferować szeroko pojęty rynek finansowy.

W dziedzinie badań i rozwoju też nadal pozostaje wiele do zrobienia. Mimo wzrostu nakładów na działalność B+R są one niższe od większości państw OECD i UE, a także np. Rosji i Chiny. Według autorów diagnozy niepokojącą sprawą, obrazującą skalę potrzebnych dostosowań po stronie polskich przedsiębiorstw, jest również niski udział środków podmiotów gospodarczych w finansowaniu B+R. Niskie jest również zaangażowanie uczelni niepublicznych w prowadzenie działalności B+R. Kolejną słabością polskiego systemu gospodarczego jest materiałochłonność i energochłonność polskiej gospodarki, która jest znacząco wyższa niż przeciętnie w UE. Odwrócenie tego stanu rzeczy nie tylko zmniejszy koszty produkcji w przyszłości, ale ograniczy również presję na środowisko naturalne i zapewni bardziej sprawiedliwą dystrybucję zasobów środowiska pomiędzy pokoleniami. Konieczność poprawy efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców będzie również istotnym stymulatorem innowacji w gospodarce. Diagnozę kończy podsumowanie w postaci zestawienia słabych i silnych stron, gdzie uderza niewielka liczba tych pierwszych w porównaniu z drugimi (niemal trzykrotność) oraz zewnętrznych zagrożeń i szans.

Cele

Na najbliższe 20 lat autorzy strategii przyjęli cel zasadniczy „wysoce konkurencyjnej gospodarki (innowacyjnej i efektywnej) opartej na wiedzy i współpracy”. Temu ogólnemu celowi podporządkowano cztery kierunki działań: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki; stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy; wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców; wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Te z kolei rozpisano na działania.

Realizacja z regionalnymi agencjami rozwoju

Pisząc o systemie realizacji strategii, autorzy przyznają, że ze względu na odległą perspektywę czasową, „konsolidację” finansów publicznych oraz nową budżet UE, trudno określić nakłady, jednak oszacowano je na kwotę ok. 40 mld zł. Jak we wszystkich tego typu dokumentach, założono udział wielu podmiotów „a w szczególności Prezes Rady Ministrów, ministrowie, szefowie urzędów centralnych i agencji rządowych, wojewodowie, organy jednostek samorządu terytorialnego. Jak zauważają autorzy, „Jednocześnie należy mieć świadomość istniejącego deficytu mechanizmów koordynacji działań na rzecz zwiększania innowacyjności w Polsce, który jest niezbędny z uwagi na horyzontalny charakter innowacji i konieczność zapewniania zbieżności działań prowadzonych przez podmioty na szczeblu centralnym i regionalnym”. Podkreślona została rola regionalnych agencji rozwoju „Istotnym elementem systemu realizacyjnego będą agencje rozwoju regionalnego. (...) nie tylko będą wykonawcą zadań zleczanych, ale zapewnią komplementarność i spójność interwencji wynikających z poszczególnych strategii zintegrowanych, a podejmowanych na szczeblu regionu.

Strategia rozwoju gospodarki jest jednym z kilku sektorowych dokumentów w ramach nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, przyjętego przez rząd w 2009 r. Pozostałe to: Strategia rozwoju kapitału ludzkiego, Strategia rozwoju transportu, Strategia bezpieczeństwa energetyczne i środowisko, Strategia sprawne państwo, Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP, Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa.